

عنوان مقاله : بررسی ارتباط ادبیات و نگارگری ایرانی اسلامی

نویسنده : علی اصغر شیرازی

مآخذ : فصلنامه دانشور، س ششم، ش ۲۱ (پاییز ۷۷)، ص ۱۹ تا ۳۲

وابستگی بی چون و چرای نگارگری ایرانی اسلامی با ادب و شعر در گذشته تا جایی بوده است که کمتر دیوان و کتابی وجود دارد که حداقل قسمتی از آن تصویر نشده باشد. این وابستگی در سده‌های پس از استقرار اسلام با ارائه تصویر در کتابهای مختلف علمی، فنی و تزیینات برای زیبا کردن سایر کتابها شروع شد و بستر لازم برای تصویرسازی کتابهای مختلف را فراهم آورد و موجب خلق شاهکارهای تصویری جهانی شد.

پیوند درونی و همخوانی ذاتی ادبیات و نگارگری، حکایت از بینشی یگانه و ذهنیتی مشابه در هنرمند مسلمان می‌کند که دست به آفرینش می‌زند. هنرمندان مسلمان از خلال زیباییهای این جهان به عالم ملکوت نظر داشته‌اند و هدفشان دستیابی به صور مثالی و درک حقایق ازلی بوده است.

رشته‌های پیوند میان ادبیات و نگارگری که بر اساس تفکرات و اندیشه‌های هنرمندان آنها بوده از یک سرچشمه بوده و از لحاظ زیبایی‌شناسی با یکدیگر ارتباط تنگاتنگ داشته و صور خیال در هر دو بر هم منطبق است.

در دوره‌هایی که شعر راه کمال و تعالی را می‌پیمود، نگارگری مراحل اولیه رشد را در تمدن اسلامی آغاز کرد اما در نهایت نگارگری به مرحله‌ای از اقتدار رسید که همانند و همپایه شعر گردید. شکل‌گیری شعر (تغییر و تحول در نظام ادبی و شعری) مکاتب مختلفی را در پی داشت که در نگارگری بی‌تأثیر نبود و قواعد و قوانینی که در انشای ادبی ملحوظ بوده است، معادلهایی را در ترکیب‌بندی نگارگری نشان می‌دهد که با تکیه بر آنها می‌توان بی‌شک از تشابه ساختاری بین شعر و نگارگری صحبت کرد. تحول در ادبیات نیز تأثیری معادل در نگارگری گذاشته، و در سده‌های اخیر به علت ضعف در محتوا و غنای فکر و تعمق و تنوع، باعث افول ستاره اقبال نگارگری شده است.

عنوان مقاله : بازتاب ادب فارسی در ادبیات آلمانی (مختصری درباره

ترجمه‌های فدریش روکرت)

نویسنده : علی عبداللهی

مآخذ : ماهنامه ادبیات و فلسفه، س دوم، ش چهارم، (بهمن ۱۳۷۷).

ص ۴۴ و ۴۵

«فدریش روکرت» که در غرب (آلمان) متولد شد در دنیای ترجمه جایگاه ویژه و ممتازی را به خود اختصاص داد. وی شاعری جوان و پرکار بود که به دلیل خاصی که به شرق داشت به یادگیری زبانهای شرقی از جمله عربی، فارسی و ترکی پرداخت. ذوق سرشار و استعداد علمی روکرت، وی را بر آن داشت که ترجمه‌های منظوم و جاودانی در زبان آلمانی بیافریند. این ترجمه‌ها نه تنها معنی متون اصلی را دقیقاً منتقل می‌کند بلکه حتی المقدور در رعایت دقیق شکل شعر و خصوصیات دیگر آنها نیز تمام توان خویش را به کار می‌گیرد.

بهترین ترجمه‌های روکرت در زبان فارسی انجام گرفته است. علاقه خاص روکرت نسبت به حافظ مقدماتی فراهم آورد تا برای نخستین بار مترجم، طرز غزل را عیناً وارد زبان آلمانی کند. وی «سرخ گلهای شرق» را با الهام از دیوان حافظ سرود و پس از آن به ترجمه اشعار حافظ به نظم پرداخت. روکرت علی‌رغم مترجمان دیگر که حافظ را باده‌خواری تمام عیار دانسته‌اند بر وجهه آسمانی و روحانی حافظ نظر داشته است. همچنین روکرت با مطالعه ترجمه‌های شاهنامه و به تبع آشنایی وی با فردوسی، تراژدی رستم و سهراب را به آلمانی برگرداند. بعد از آن کتاب کامل شاهنامه از آغاز تا انجام با نظم آلمانی و در قالب مثنوی به قلم او منتشر شد. وی علاوه بر ترجمه این اثر، حواشی ارزشمندی نیز بر آن نگاشت که از دقت نظر و ذهن نکته‌سنج او حکایت دارد. قابل ذکر است که روکرت از ترجمه آثار سعدی، جامی، نظامی و حتی اشعار محلی چون دو بیت‌های گیلانی نیز غفلت نکرده است.

از جمله مهمترین و مفصلترین اثر وی، ترجمه و شرح باب هفتم از کتاب

«هفت قلزم» است که در هندوستان تألیف شده است. آثار دیگر روکرت عبارت است از ترجمه‌هایی از زبان چینی، هندی و عربی و ترجمه منتخبی از قرآن کریم. اشعار آلمانی روکرت از حکمتها و اندرزها و بُنمایه‌های شرقی آکنده است. آنچه بیش از همه ترجمه‌های روکرت را برجسته می‌کند، روانی و موزونی آن است و اینکه در عین حفظ شکل اصلی، طنینی شاعرانه و جایگاه شعری در زبان آلمانی دارند و این ویژگی است که کمتر برگردانی در جهان توانسته است بدان دست یابد. روکرت معتقد است هر بیت فارسی، عربی یا زبانی دیگر که از آن شعر نویی در زبان آلمانی به وجود می‌آید قدم کوچکی است در تحکیم تفاهم میان اقوام و ملتها.

عنوان مقاله : دیوان فارسی نعیم فراشری، شاعر ملی آلبانی

نویسنده : وحید فرمند

مآخذ : نامه پارسی، س چهارم، ش اول (بهار ۱۳۷۸)، ص ۱۰۶ تا ۱۲۹

نعیم فراشری (۱۸۴۶ - ۱۹۰۰ م.) در روستای فراشر در جنوب آلبانی در یک خانواده معتقد بکتاشی به دنیا آمد؛ در مکتبخانه، پایه‌های اولیه زبان ترکی و فارسی را آموخت و پس از گذراندن دوره تحصیلی در کالج شهر یانیتا و تکمیل دوره زبان فارسی به سرودن اشعار به زبان فارسی پرداخت.

نعیم فراشری به همراه برادران خود از پیشگامان جنبش بیداری ملی آلبانی محسوب می‌شوند. او با خلق آثاری چون دیوان تخیلات (۱۸۸۵) و دستور زبان فارسی (۱۸۷۱) باعث نفوذ فرهنگ و ادبیات فارسی در منطقه شد. «دیوان تخیلات» که آمیزه‌ای از روحیه عرفان با فلسفه اسلامی است، وی را یکی از شاعران برجسته فارسی سرای اروپای اواخر قرن گذشته کرده است.

نعیم فراشری پایه‌گذار سبک غزل در زبان آلبانی است و مجموعه اشعار دامداری و کشاورزی (۱۸۸۶) را به این سبک سروده و در زیباترین اشعار خود

تحت عنوان «گل‌های تابستان» (۱۸۹۰) دیدگاه‌های فلسفی را دربارهٔ مرگ و زندگی، مرور زمان و عبور از درهٔ خاطرات و عشق و دل‌تنگی با آفرینندهٔ عالم درهم می‌آمیزد. از آثار دیگر او دیوان منظوم «تاریخ اسکندریه» (۱۸۹۸) حاوی اشعار حماسی جنگ‌های قهرمان ملی آلبانی علیه اشغال خارجی و «دیوان کربلا» در بیان حماسهٔ خونین کربلاست. او با خلق این آثار، پایه‌گذار شعر حماسی در ادبیات آلبانی است. نعیم همچنین در داستان «دفترچهٔ بکتاشی‌ها» (۱۸۹۶) جوهر معنوی و اخلاقی تفکر بکتاشیه را نقد و بررسی کرده است.

نمونه‌ای از شعر نعیم فراشری

«زبان دل»

می‌کند هر دم طبیعت در جهان	راز خود را شرح و اعلان و بیان
گه بگوید با زبان قیل و قال	گه به گفتار مجسم گه به حال
رازها گوید به گل باد صبا	بلبل شوریده گوید با نوا
جمله موجودات و جمله کائنات	می‌کنند افشای اسرار و نکات
ابر و باد و موج و بحر و جویبار	کوهسار و مرغزار و سبزه‌زار
آسمان و اختران و این و آن	سبزه‌گویند و فصیح و ترزبان
بهر آن حق داد دل را این زبان	تا بگوید با وی این راز نمان
این زبان را بشنوید ارباب علم	محرمان راه و راز باب علم

عنوان مقاله : ضرب‌المثلهای فارسی رایج در هند

نویسنده : یونس جعفری

مآخذ : نامه پارسی، س چهارم، ش اول (بهار ۱۳۷۸)، ص ۵ تا ۶۰

زبان فارسی در حدود هشت قرن در سرتاسر شبه قارهٔ هند زبان رسمی بود و بعضی از اصطلاحات و ضرب‌المثلهای فارسی در زبان اردو چنان نفوذ و رسوخ پیدا کرد که وقتی اردو زبانان با هم صحبت می‌کنند اصلاً متوجه نمی‌شوند که این اصطلاح یا ضرب‌المثل فارسی است.